

ШИШПАНОВА Наталія,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри публічного управління та адміністрування і міжнародної економіки Миколаївського національного аграрного університету

SHYSHPANOVA Natalia,

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Public Management and Administration and International Economics, Mykolaiv National Agrarian University

<https://orcid.org/0000-0001-8347-5682>

ГЕНДЕРНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА СОЦІАЛЬНО СПРАВЕДЛИВОГО ВІДНОВЛЕННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

GENDER POLICY AS A BASIS FOR SOCIALLY JUST REGENERATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES

The article examines the role of gender policy in the recovery of territorial communities. Emphasis is placed on integrating a gender-sensitive approach into governance processes, promoting social justice and inclusion. The importance of fair resource allocation, addressing the needs of diverse social groups, and engaging citizens in decision-making processes is highlighted. Special attention is given to the use of gender-responsive budgets, the collection of gender statistics, and the establishment of advisory bodies. It is emphasized that implementing gender policy reduces social tensions, removes barriers to resources and services, and fosters sustainable community development. Recommendations for integrating a gender approach to enhance governance efficiency are presented.

Keywords: gender policy, local governance, regional recovery.

У процесі соціально справедливого відновлення територіальних громад особливе значення набуває гендерна політика. Гендерно чутливий підхід у плануванні та впровадженні відновлювальних заходів дозволяє враховувати потреби різних соціальних груп, зокрема жінок, чоловіків, дітей, людей похилого віку та інших вразливих категорій населення. Зокрема, в роботі Тюріної Д. [2] розглядається державна гендерна політика як фактор формування та розвитку гендерно збалансованого бізнесу, що є однією з основ для сталого відновлення громад. Авторка обґрунтовує багатовекторність впливу держави на суспільне відтворення, наголошуючи на необхідності врахування гендерних аспектів у бізнес-середовищі для досягнення гендерної рівності.

Справедливе розподілення ресурсів і рівний доступ до можливостей у громадах є важливими чинниками, які сприяють сталому розвитку, зменшенню соціальної нерівності та підвищенню рівня довіри до місцевих органів влади. Інтеграція гендерного підходу в управлінські процеси територіальних громад дозволяє не лише враховувати особливості і потреби різних груп, а й сприяє побудові більш стійких та інклюзивних суспільств.

Водночас практичне застосування гендерної політики в процесах відновлення залишається викликом, що вимагає системного підходу, участі місцевих громад, а також використання перевірених міжнародних і національних практик.

У практичному аспекті реалізація гендерної політики в громадах передбачає створення рівних умов і можливостей для участі жінок і чоловіків у житті громади, доступу до її ресурсів і послуг. Фактично, це реалізація політики гендерної рівності, визначеної Законом України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» (2006). Інтеграція гендерного підходу в діяльність органів публічної влади є питанням соціальної справедливості, необхідним для сталого людського розвитку. Гендерний паритет у представництві є однією з основних ознак демократичного суспільства.

Завдяки зусиллям із формалізації послідовного використання гендерного підходу Міністерство соціальної політики України видало наказ про затвердження «Методичних рекомендацій із впровадження гендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, на рівні територіальної громади» [1].

Важливою вимогою досягнення гендерної рівності в управлінні є представництво жінок і членів різних соціальних груп у керівних та виборних органах. Ще одним критично важливим

інструментом є залучення мешканців до процесів ухвалення рішень для просування гендерної рівності та інклюзії. Особливу увагу слід приділяти залученню та врахуванню потреб тих, хто бажає впливати на відповідні рішення. Вразливі соціальні групи можуть мати менший доступ до інформації про політичні процеси, менше вільного часу або обмежені технічні знання щодо певних питань. Тому їх залучення потребує особливих зусиль, таких як додаткове інформування та врахування їхніх потреб при проектуванні процесів участі.

Корисною практикою є залучення зовнішніх спеціалістів із питань гендерної політики для надання експертних і консультаційних послуг. Зовнішні експерти можуть бути корисними під час збирання й аналізу гендерної статистики, розроблення аналітичних матеріалів, таких як гендерні профілі, або надання консультацій щодо впровадження гендерної перспективи у місцеві політики. Такий зовнішній внесок допомагає внести новий погляд у місцевий контекст і забезпечує професійне керівництво для вдосконалення гендерно-чутливого управління.

Згідно з рекомендаціями експертів Cedos [3], важливими інструментами впровадження гендерної політики є:

Збір і аналіз гендерно чутливої статистики. Ці дані дозволяють чітко зрозуміти, як розподіляються ресурси між різними соціальними групами. Наприклад, гендерні паспорти громад можуть стати основою для розробки соціально справедливих стратегій відновлення.

Розробка гендерно орієнтованих програм. Це стосується як місцевих бюджетів, так і стратегічних документів громад, які враховують потреби різних груп населення.

Залучення мешканців до прийняття рішень. Особливу увагу слід приділяти вразливим групам, які часто залишаються поза процесом прийняття рішень через обмежений доступ до інформації або інші бар'єри.

Створення гендерно орієнтованих консультаційних органів. Важливо впроваджувати посади гендерних координаторів у структурах місцевого самоврядування, а також створювати робочі групи або комітети з гендерної політики.

Гендерна політика сприяє зменшенню соціальної нерівності та конфліктів у громадах завдяки створенню умов для рівноправної участі всіх соціальних груп у процесах відновлення, розвитку та управління. У громадах, що зазнали руйнувань чи соціальних потрясінь, часто виникають ситуації, коли доступ до ресурсів і можливостей розподіляється нерівномірно. Це може спричинити соціальну напруженість і конфлікти між групами, які відчувають дискримінацію чи обмеження у своїх правах.

Гендерна політика, у свою чергу, акцентує увагу на потребах різних категорій населення, зокрема жінок, чоловіків, дітей, людей похилого віку, осіб з інвалідністю та представників маргіналізованих груп. Вона спрямована на те, щоб усунути системні бар'єри, що обмежують доступ до освіти, медичних послуг, працевлаштування чи житлових умов, які є ключовими елементами соціальної справедливості. У громадах, які впроваджують гендерно орієнтовані бюджети, враховуються реальні потреби різних соціальних груп, що дозволяє знизити нерівність у доступі до ресурсів. Якщо жінки з дітьми чи особи з обмеженими можливостями стикаються з перешкодами у доступі до громадського транспорту, гендерна політика сприяє виділенню коштів на створення безбар'єрного середовища. Отже, реалізація гендерної рівності залишається життєво важливим пріоритетом у побудові стійких громад і забезпеченні сталого розвитку країни в цілому.

Список використаних джерел

1. Міністерство соціальної політики України. (2022). Наказ № 359 від 27 грудня 2022 року «Про затвердження методичних рекомендацій щодо впровадження гендерного підходу та підходу, заснованого на правах людини, на рівні територіальних громад». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0359739-22#Text>.
2. Тюріна, Д. (2024). Державна гендерна політика як фактор формування та розвитку гендерно збалансованого бізнесу. *Аспекти публічного управління*, 12(2), 21-28. <https://doi.org/10.15421/152421>
3. ЦЕДОС. (2020). *Гендерно чутливе відновлення і розвиток на місцевому рівні: 20 рекомендацій*. Центр досліджень соціальних структур та розвитку. URL: <https://cedos.org.ua/researches/genderno-chutlyve-vidnovlennya-i-rozvytok-na-misczevomu-riv>